

POLSKO-NIEMIECKO-SZWEDZKA WSPÓLPRACA REGIONALNA W LATACH 2007–2013 W EUROREGIONIE POMERANIA

Idea utworzenia Euroregionu Pomerania narodziła się w 1991 r. jako porozumienie miast i gmin Meklemburgii-Pomorza Przedniego oraz Brandenburgii. Początkowo porozumienie miało obejmować swym zasięgiem tylko i wyłącznie niemieckie samorządy terytorialne.

W 1992 r. strona niemiecka zaproponowała stronie polskiej powołanie polsko-niemieckiego Regionu Odry, jako preferencyjnej strefy rozwoju współpracy regionalnej¹.

W latach 1992-1995 prowadzone były rozmowy z przedstawicielami gmin polskich, niemieckich, szwedzkich oraz duńskich celem powołania czterostronnego układu o współpracy transgranicznej. Jednakże strona szwedzka i duńska nie przedstawiały bliżej określonych interesów poza rybołówstwem oraz turystyką. Problem występował również w kwestii różnicy zdań strony polskiej i niemieckiej w sprawie struktury organizacyjnej przyszłego euroregionu.

Strona polska zakładała czterostronny układ z udziałem gmin polskich, niemieckich, szwedzkich oraz duńskich. Idea ta, odwołująca się do doświadczeń regionalnej współpracy polsko-niemieckiej oraz polsko-skandynawskiej w ramach porozumienia o nazwie Triada Bałtycka², została po raz pierwszy przedstawiona na Konferencji Krajów Nadbałtyckich na wyspie Bornholm pod koniec 1992 r.³ Strona niemiecka z kolei proponowała powołanie układu bilateralnego zrzeszającego stronę polską i niemiecką. Ostatecznie jednak strona duńska weszła w skład Euroregionu Bałtyk i nie została włączona w strukturę Euroregionu Pomerania.

Propozycja strony polskiej zakładała stworzenie współpracy transgranicznej o znacznie szerszym obszarze działania niż układ bilateralny zgłoszony przez stronę niemiecką. Fakt ten świadczy jednoznacznie o rosnącym zainteresowaniu polskich regionów przygranicznych współpracą regionalną i integracją w ramach Wspólnot Europejskich.

Kolejnym etapem w procesie tworzenia Euroregionu Pomerania było powstanie struktur euroregionalnych. W lutym 1992 r. Urząd Wojewódzki w Szczecinie zaproponował powołanie Euroregionu Pomerania oraz przygotował projekt statutu Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”. We wrześniu 1992 r. strona niemiecka powołała stowarzyszenie *Kommunalgemeinschaft „Pomerania” e.V.*, w skład którego wchodziło 10 powiatów i 3 miasta Meklemburgii-Pomorza Przedniego i Brandenburgii⁴. 14 października 1993 r. został zawiązany polski podmiot współpracy regionalnej ZCGPZ „Pomerania”⁵, którego głównym zadaniem stało się podejmowanie i wspieranie współpracy przygranicznej w regionie Odry samorządów terytorialnych strony polskiej.

W dniu 15 grudnia 1995 r. na Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie została podpisana Umowa o utworzeniu Euroregionu Pomerania pomiędzy Komunalnym Związkiem Celowym Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania” a Związkiem Komunalnym Europaregion „Pomera-

¹ W literaturze przedmiotu propozycja ta określana jest mianem Planu Stolpego. Więcej na ten temat w: *Euroregiony na granicach Polski 2007*, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2007, s. 43 oraz W. Malendowski, *Euroregiony a suwerenność państwa*, w: *Euroregiony mosty do Europy bez granic*, W. Malendowski, M. Szczepaniak (red.), Warszawa 2000, s. 24.

² Szerzej w: W. Malendowski, M. Ratajczak, *Euroregiony. Pierwszy krok do integracji europejskiej*, Wrocław 1998, s. 89.

³ *Euroregiony na granicach Polski 2007...*, s. 44.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”.

nia" i Miastem Szczecin. W skład euroregionu zostały włączone 32 gminy z dawnego województwa szczecińskiego, miasto Szczecin, 2 powiaty z Brandenburgii oraz 5 powiatów Meklemburgii-Pomorza Przedniego⁶. W niedługim czasie po podpisaniu umowy do struktur euroregionalnych dołączyły gminy z obszaru dawnego województwa koszalińskiego.

Zgodnie z zapisami umowy w skład Prezydium Euroregionu wchodzi prezydent Szczecina, przewodniczący Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania” oraz prezydent i wiceprezydent *Kommunalgemeinschaft Euroregion „Pomerania” e.V.* Główną siedzibą Rady Euroregionu jest Szczecin⁷. Fakt ten jest niezwykle istotny, gdyż w chwili podpisania umowy ustanawiającej Euroregion Pomerania Polska nie była członkiem Unii Europejskiej. W dniu 26 lutego 1998 r. w szwedzkim mieście Lund została zawarta umowa, na podstawie której w skład Euroregionu Pomerania zostały włączone 33 gminy z szwedzkiego regionu Skania zrzeszone w *Kommunförbundet Skåne*⁸.

Obecnie w skład Euroregionu Pomerania wchodzi regiony przygraniczne Republiki Federalnej Niemiec zrzeszone w Związku Komunalnym Euroregion „Pomerania”, Królestwa Szwecji wchodzące w skład Związku Gmin Skanii oraz Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowane przez Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania.

Podstawowe cele i zadania działalności Euroregionu Pomerania zawarte w Umowie o utworzeniu Euroregionu Pomerania zostały oparte na założeniach traktatu amsterdamskiego⁹, strategii lizbońskiej¹⁰ oraz Strategii Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej¹¹. W myśl zapisów tej umowy ideą współpracy regionalnej jest podejmowanie zrównoważonego i trwałego rozwoju wszystkich regionów wchodzących w skład euroregionu. Współpraca transgraniczna w ramach Pomeranii to także realizacja „podstawowych elementów narodowej strategii integracji i zmniejszania dystansu, dzielącego Polskę od państw Unii Europejskiej”¹² oraz próba zbliżenia regionów przygranicznych strony niemieckiej, regionu Skania i województwa zachodniopomorskiego.

Do najważniejszych obszarów współpracy w euroregionie zalicza się przede wszystkim gospodarkę przestrzenną, transport i logistykę, gospodarkę i rynek pracy, ochronę zasobów naturalnych, edukację, kulturę, zdrowie publiczne oraz sprawy społeczne.

⁶ Ponadto umowa wskazywała o nawiązaniu bezpośredniej współpracy Euroregionu Pomerania z rządem Polski, Meklemburgii i Brandenburgii, władzami Berlina oraz z samorządami gmin duńskich i szwedzkich. Szerzej w: Umowa o utworzeniu Euroregionu Pomerania zawarta w dniu 15 grudnia 1995 r. w Szczecinie, w: <http://www.pomerania.org.pl/downloadsto.php>, stan na dzień: 10.03.2010, Preambuła.

⁷ Umowa o utworzeniu Euroregionu Pomerania zawarta w dniu 15 grudnia 1995 r. w Szczecinie, w: <http://www.pomerania.org.pl/downloadsto.php>, stan na dzień: 10.03.2010, § 1.

⁸ Związek Gmin Skanii.

⁹ *Traktat z Amsterdamu zmieniający Traktat o Unii Europejskiej, Traktaty ustanawiające Wspólnoty Europejskie i niektóre związane z nimi akty*, Dz. U. z 2004 r., nr 90, poz. 864.

¹⁰ *Spotkanie Rady Europejskiej w Lizbonie z dnia 23-24 marca 2000 roku*, w: *Spotkania Rady Europejskiej 1993-2002. Wybór dokumentów*, t. II, „Monitor Integracji Europejskiej” nr 53, Warszawa 2002, s. 12-27 oraz *Fundusze strukturalne i polityka regionalna Unii Europejskiej*, K. A. Wojtaszczyk (red.), Warszawa 2005, s. 46.

¹¹ *Komunikat Komisji. Zrównoważona Europa dla Lepszego Świata: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej (Propozycja Komisji dla Rady Europejskiej w Göteborgu)*, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela 15.5.2001, COM(2001)264 final, w: [http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/8C8A8027E75B0FE3C1256E810041CE00/\\$file/komunikat.pdf](http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/8C8A8027E75B0FE3C1256E810041CE00/$file/komunikat.pdf), stan na dzień: 10.03.2010 oraz *Spotkanie Rady Europejskiej w Göteborgu z dnia 15-16 czerwca 2001 r.*, w: *Spotkania Rady Europejskiej 1993-2002. Wybór dokumentów*, t. II, „Monitor Integracji Europejskiej” nr 53, Warszawa 2002, s. 124-139.

¹² W. Malendowski, M. Szczepaniak, *Rola euroregionów w procesie integracji europejskiej*, w: *Euroregiony mosty do Europy...*, s. 11.

Zgodnie z Transgraniczną koncepcją działań i rozwoju Euroregionu Pomerania na lata 2007-2013 integracja regionalna członków euroregionu obejmuje sześć głównych obszarów współpracy¹³. Pierwszym z nich jest rozwój i modernizacja gospodarki regionu, drugi obejmuje wsparcie nauki, edukacji i podnoszenie kwalifikacji przy intensyfikacji współpracy multidyscyplinarnej pomiędzy gospodarką a placówkami badawczymi, trzecim jest transgraniczny rozwój infrastruktury komunikacyjnej i poprawa regionalnych połączeń transportowych. Obszar czwarty obejmuje działania zmierzające do zachowania i odtworzenia bogactwa przyrodniczego regionu, kolejny dotyczy dywersyfikacji rozwoju obszarów wiejskich, a ostatni obszar współpracy obejmuje dalszy rozwój transnarodowej koordynacji i współpracy regionalnej w obszarze społecznym, kulturalnym i technicznym.

STRATEGIA ROZWOJU I MODERNIZACJI GOSPODARKI

Rozwój i modernizacja gospodarki euroregionu skupia się przede wszystkim na poprawie konkurencyjności przedsiębiorstw sektora turystycznego. Głównym założeniem strategii Rozwoju i modernizacji gospodarki ze szczególnym uwzględnieniem MŚP¹⁴ – rozwój turystyki jako znaku rozpoznawczego regionu¹⁵ jest zwiększenie wydajności i elastyczności ekonomicznej funkcjonujących już podmiotów gospodarczych branży turystycznej. Z uwagi na znaczne walory przyrodnicze i turystyczne Euroregion Pomerania posiada doskonale warunki do rozwoju turystyki. Wiele nadmorskich miejscowości z województwa zachodniopomorskiego, takich jak Kołobrzeg, czy też Międzyzdroje, opierają swoją gospodarkę niemalże wyłącznie na turystyce. W tym aspekcie niezwykle istotne jest podejmowanie działań zmierzających do utrzymania istniejących miejsc pracy oraz do tworzenia nowych, zarówno w sektorach tradycyjnych takich jak turystyka, ale i w zupełnie nowych poprzez koncentrację na branżach wzrostu, wsparcie sektora MŚP, stworzenie gospodarki opartej na wiedzy oraz próbę wypracowania marek własnych.

W odniesieniu do polityki zatrudnienia ogromną rolę odgrywają działania zmierzające do stworzenia w euroregionie transgranicznego systemu zarządzania rynkiem pracy na podstawie projektu sieci międzynarodowego pośrednictwa pracy EURES powołanego na mocy decyzji Unii Europejskiej z dnia 22 października 1993 r. na temat swobody poruszania się pracowników we Wspólnocie i realizującego postanowienia zawarte w Rozporządzeniu Rady EWG¹⁶. W myśl projektu EURES do podstawowych zadań zaplanowanych na lat 2007-2013 należy kreowanie wspólnych „projektów z zakresu rynku pracy, budowa kooperacji pomiędzy podmiotami zatrudniającymi a podmiotami kształceniowymi, transnarodowe konferencje o rynku pracy” oraz „realizacja wymiany doświadczeń w celu integracji i intensywniejszego wykorzystania pracowników w wieku powyżej 50 roku życia”¹⁷.

Rozwój i modernizacja gospodarki Euroregionu Pomerania nie może jednak odbywać we wszystkich regionach na podstawie jednakowych założeń. Poszczególne obszary charakteryzują się

¹³ *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju Euroregionu POMERANIA na lata 2007-2013 (EHK)*. Wersja końcowa, Sierpień 2006, w: <http://www.pomerania.net/main.cfm?l=pl&rubrik=3&th=14>, stan na dzień 18.03.2010, s. 108.

¹⁴ Małe i średnie przedsiębiorstwa.

¹⁵ *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju ...*, s. 108 – 129.

¹⁶ *Rozporządzenie Rady EWG nr 1612/68 z dnia 15 października 1968 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty*, Dz. U. UE z 1968 r., L 257.

¹⁷ *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju ...*, s. 114.

bowiem zupełnie odmienną strukturą społeczno-gospodarczą. Strategia zrównoważonego rozwoju powinna zatem zostać skoncentrowana na rozwoju sektorów i branży wzrostu kluczowych dla konkretnego regionu. Realizowana w ten sposób strategia pozwoli zmaksymalizować korzyści i w pełni wykorzystać potencjał gospodarczy województwa zachodniopomorskiego, regionu Skania, Pomorza Przedniego oraz Brandenburgii.

TABELA

Sektory objęte strategią rozwoju i modernizacji gospodarki Euroregionu Pomerania na lata 2007-2013

Województwo zachodniopomorskie	Gospodarka morska (budowa okrętów, gospodarka portowa i powiązane z nią branże), przemysł spożywczy, energia odnawialna, biopaliwa, przemysł metalowy, elektronika, turystyka i obsługa ruchu turystycznego, gospodarka zdrowotna, logistyka, przemysł chemiczny, technologie informatyczno-komunikacyjne, gospodarka drzewna i przemysł meblarski, wysokie technologie, usługi.
Pomorze Przednie	Gospodarka morska (budowa okrętów, gospodarka portowa i powiązane z nią branże), wysokie technologie (fizyka plazmowa, biotechnologie), energia odnawialna, technologie komunikacyjne, gospodarka zdrowotna, telemedycyna, gospodarka turystyczna, gospodarka środowiskowa i technologie środowiskowe, przemysł spożywczy, gospodarka drzewna, logistyka.
Powiaty Uckermark i Bamim	Gospodarka paliwowa (biopaliwa), produkcja papieru, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, gospodarka zdrowotna, gospodarka środowiskowa, gospodarka turystyczna, budowa maszyn, przemysł metalurgiczny, przemysł spożywczy, gospodarka drzewna
Region Skania	Przemysł spożywczy, life science, przemysł farmaceutyczny, biotechnologia, technika medyczna, profilaktyka zdrowia, telekomunikacja, turystyka, gospodarka drzewna, logistyka, usługi.

Źródło: *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju ...*, s. 110-111.

Pełna realizacja założeń zawartych w strategii stwarza ogromne możliwości rozwoju wykorzystywanych nieefektywnie lub zupełnie niewykorzystywanych wcześniej sektorów gospodarki. Integracja transgraniczna umożliwia rozwój sektorów innowacyjnych oraz branż wzrostu istotnych dla całościowego rozwoju Euroregionu Pomerania. Działania podejmowane w celu zwiększenia współpracy między przedsiębiorstwami MŚP umożliwiają osiągnięcie trwałego, zrównoważonego rozwoju oraz zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw regionalnych zarówno na rynku lokalnym, jak i międzynarodowym.

WSPARCIE SYSTEMU EDUKACJI

Rozwój gospodarczy w znacznej mierze zależy od systemu edukacji i poziomu kształcenia zawodowego. Ponośzone nakłady finansowe przeznaczone na B+R umożliwiają w przyszłości stworzenie gospodarki opartej na wiedzy. Realizacja strategii Wsparcia nauki, technologii, edukacji i podnoszenia kwalifikacji przy intensyfikacji współpracy multidyscyplinarnej pomiędzy gospodarką a placówkami badawczymi¹⁸ opiera się na założeniach zawartych w strategii lizbońskiej oraz w Programie

¹⁸ Szerzej w: *ibidem*, s. 129 – 139.

Ramowym Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji na lata 2007-2013¹⁹. W tym aspekcie niezwykle istotna jest koordynacja działań zgodnie ze strategią rozwoju i modernizacji gospodarki poprzez koncentrację na branżach wzrostu i niszach rynkowych oraz wykorzystanie branż przyszłościowych z uwzględnieniem współpracy gospodarczej z placówkami badawczymi i naukowymi. Dzięki temu możliwa stanie się pełna eksploatacja zasobów tkwiących w gospodarce regionu oraz efektywniejsze wykorzystywanie wiedzy i technologii na potrzeby rynku.

Drugim ważnym elementem omawianej strategii jest rozwój i inwestycja w kapitał ludzki. Podnoszenie kwalifikacji pracowników oraz podejmowanie współpracy transgranicznej w celu rozwoju zasobów ludzkich sprawi, iż zatrudnienie, efektywność i elastyczność pracowników w stosunku do rynku pracy ulegną zwiększeniu.

WSPÓLPRACA W ZAKRESIE ROZWOJU INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ

Kolejnym ważnym czynnikiem wpływającym na kształt i dynamikę rozwoju gospodarczego jest dobrze rozwinięta infrastruktura drogowo-kolejowa, łącząca ze sobą wszystkie obszary euro-regionu. Dobrze rozwinięta i nowoczesna infrastruktura drogowa może stanowić podstawę współpracy i dalszej integracji w regionie. Rozwój gospodarczy oraz zwiększenie mobilności kapitału ludzkiego zależne jest w dużej mierze od dostępnych środków komunikacji.

Realizacja założeń strategii Transgranicznego rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i poprawy regionalnych połączeń transportowych jest niezwykle istotna „dla dalszego wsparcia współpracy transnarodowej i transgranicznej, w celu wzmocnienia rozwoju gospodarczego, wykształcenia się wspólnego obszaru gospodarczego i jego ścisłych powiązań z obszarem metropolitarnym (...) Brandenburgii i regionem Öresund oraz w celu wsparcia mobilności mieszkańców”²⁰ euroregionu.

W tym wymiarze istotne jest podejmowanie działań zmierzających do stworzenia wzajemnych połączeń zarówno lotniczych, lądowych, jak i morskich wszystkich obszarów Euroregionu Pomerania.

Z uwagi na fakt, iż Półwysep Skandynawski nie posiada bezpośredniego połączenia lądowego z kontynentem europejskim otwarcie mostu nad cieśniną Sund, łączącego miasto Malmö z Kopenhagą oraz powołanie Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65²¹ umożliwiło stworzenie połączenia drogowego regionu Skania z pozostałymi obszarami Euroregionu Pomerania. Innym, również ważnym środkiem komunikacji transregionalnej jest linia promowa. W tym przypadku jednak występuje pewne organicznie przepustowości w postaci liczby aktywnych połączeń.

Z kolei komunikacja województwa zachodniopomorskiego w gminami strony niemieckiej w większości przypadków odbywa się poprzez infrastrukturę drogową. Do momentu wejścia Polski do układu z Schengen ruch graniczny był w znacznym stopniu zależny od przepustowości przejść granicznych. Osobowy ruch graniczny na obszarze Euroregionu Pomerania między stroną polską

¹⁹ Decyzja NR 1982/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku dotycząca siódmego programu ramowego Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007-2013), Dz. U. UE z 2006 r., L 412.

²⁰ *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju ...* s. 141.

²¹ Więcej na temat CETC: *Interregional Agreement on Establishing Central European Transport Corridor*, w: <http://www.cetc.pl/index.php?lang=pl&mod=dokumenty>, stan na dzień 18.03.2010.

a niemiecką w latach 1990-1998 systematycznie wzrastał z poziomu 7 030 408 do 46 709 529, co oznacza prawie siedmiokrotny wzrost²².

W procesie wdrażania strategii rozwoju infrastruktury niezwykle istotne jest nie tylko tworzenie nowych połączeń, ale i również podejmowanie działań zmierzających do lepszego wykorzystania i optymalizacji istniejącej już infrastruktury oraz, z uwagi na aspekt ochrony środowiska, większe wykorzystanie transportu kolejowego i wodnego.

Kolejnym ważnym elementem realizowanej strategii jest zwiększenie i ułatwienie mobilności w ramach poszczególnych regionów. Komunikacja w województwie zachodniopomorskim, regionie Skania oraz na obszarze gmin niemieckich w obrębie większych miast odbywa się bez większych zakłóceń. Problem jednak pojawia się w przypadku małych miejscowości i obszarów wiejskich. W wielu nadmorskich miejscowościach w województwie zachodniopomorskim, takich jak Kołobrzeg, występuje problem z ograniczoną przepustowością dróg np. w okresie sezonu letniego. W tym celu należy przeprowadzić „usieciowienie gałęzi transportu idące w tym kierunku, aby na istniejących drogach zmniejszyć negatywne oddziaływanie ruchu”²³. Niestety jednak w tym aspekcie założenia strategii nie są w pełni realizowane, gdyż w latach 2007-2009 w okresie sezonu letniego nie stwierdzono większych zamian i ułatwień w płynności ruchu.

OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO EUROREGIONU POMERANIA

„Unijna strategia trwałego rozwoju opiera się na założeniu, że we wszystkich sferach polityki należy łącznie rozważać rezultaty gospodarcze, społeczne i skutki dla środowiska oraz brać je pod uwagę przy podejmowaniu decyzji”²⁴. W myśl ustaleń zawartych podczas spotkania Rady Europejskiej w Göteborgu rozwój gospodarczy państw członkowskich powinien odbywać się tylko i wyłącznie z poszanowaniem środowiska naturalnego²⁵. Założenia realizowane w ramach strategii Zachowania i odtworzenia bogactwa przyrodniczego w euroregionie oraz poprawy ochrony środowiska zakładają „kształtowanie związków między wzrostem gospodarczym, konsumpcją zasobów naturalnych i aktywną ochroną środowiska, aby w sposób zrównoważony zachować i chronić ekosystemy oraz zatrzymać spadek różnorodności biologicznej”²⁶.

Do najważniejszych działań podejmowanych przez członków Euroregionu Pomerania w kwestii ochrony środowiska zalicza się przede wszystkim wdrażanie projektu HELCOM²⁷, przeniesienie aspektów ochrony środowiska i ekologii do rolnictwa oraz aktywna realizacja postanowień Protokołu z Kioto o ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych.

²² T. Komornicki, *Natężenie ruchu granicznego a organizacja i funkcjonowanie euroregionów w Polsce, w: Euroregiony mosty do Europy...*, s. 84-85.

²³ *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju ...*, s. 142.

²⁴ *Spotkanie Rady Europejskiej w Göteborgu ...*, s. 127.

²⁵ B. Dąbrowska, *Współpraca transgraniczna a rozwój turystyki – na przykładzie euroregionów: Nysa i Pomerania*, w: *Współpraca transgraniczna a rozwój regionalny*, K. Gomółka (red.), Warszawa 2006, s. 26.

²⁶ *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju ...*, s. 153.

²⁷ Celem Programu HELCOM jest podejmowanie działań zmierzających do ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego na podstawie zapisów zawartych w Helsińskiej Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego. Więcej na temat HELCOM w: *Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r.*, Dz. U. z 2000 r., nr 28, poz. 346.

Wszystkie działania i założenia zawarte w strategii mają za zadanie ciągły rozwój oraz zachowanie istniejących już obszarów krajobrazowych i ich różnorodności.

WSPARCIE OBSZARÓW WIEJSKICH

Rozwój gospodarczy Euroregionu Pomerania zależy jest również od stanu i rozwoju obszarów wiejskich. Założenia zawarte w strategii Dywersyfikacji rozwoju terenów wiejskich zakładają harmonizację terenów wiejskich „pod kątem ich funkcji jako obszaru zamieszkania, pracy, wypoczynku i równowagi ekologicznej”²⁸. W tym aspekcie należy powstrzymać odpływ ludności wiejskiej w kierunku miast i umożliwić jej pełniejsze wykorzystanie dostępnych zasobów i osiąganie dochodów z tytułu zatrudnienia lub też prowadzenia gospodarki rolnej lub leśnej. W 2007 r. w województwie zachodniopomorskim wskaźnik odpływu ludności ze wsi do miast wynosił 6 975 osób, a napływu 6 761²⁹. Jednakże w ciągu roku liczba mieszkańców wsi zmieniających miejsce zamieszkania i migrujących do miast uległa zmniejszeniu. W 2008 r. wskaźnik napływu ludności ze wsi do miast szacowany był na poziomie 5 296 osób, a odpływu 5 523³⁰.

Należy zauważyć, iż w ostatnich latach obszary wiejskie zarówno w województwie zachodniopomorskim, jak i w pozostałych regionach euroregionu uległy znacznym przeobrażeniom. Szczególnego znaczenia nabiera agroturystyka, której funkcjonowanie wraz z rozwijającą się gospodarką regionu stwarza możliwości wypracowania w najbliższych latach własnej marki w postaci nowego sektora turystyki. Wykorzystywanie środków unijnych przez rolników z regionu zachodniopomorskiego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w celu rozwoju gospodarstw rolnych oraz podejmowania działalności nierolniczej, stwarza rolnikom nowe możliwości zarobkowe oraz wzrost konkurencyjności rolnej na rynku unijnym³¹.

Niezwykle istotnym elementem strategii modernizacji obszarów wiejskich Euroregionu Pomerania jest również zwrócenie uwagi rolników na ogromne korzyści płynące z wykorzystania technologii do produkcji biopaliw, biogazu, ogniw fotowoltaicznych oraz z odnawialnych źródeł energii. Jednakże w celu stworzenia gospodarki rolnej opartej na wiedzy oraz rozwoju technologicznego rolnictwa niezbędne jest zwiększenie poziomu wykształcenia ekonomiczno-technicznego rolników poprzez rozwój systemu edukacji w ramach programu Wsparcia nauki, technologii, edukacji i podnoszenia kwalifikacji przy intensyfikacji współpracy multidyscyplinarnej pomiędzy gospodarką a placówkami badawczymi.

²⁸ *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju ...*, s. 165.

²⁹ *Rocznik Demograficzny 2008*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2008, s. 435.

³⁰ *Rocznik Demograficzny 2009*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2009, s. 407.

³¹ Więcej na temat Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w: *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007r w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*, Dz. U. z 2007 r., nr 200, poz. 1442 oraz *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 06.05.2008r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*, Dz. U. z 2008 r., nr 85, poz. 519.

ROZWÓJ KOOPERACJI TRANSNARODOWEJ W SFERZE SPOŁECZNEJ, KULTURALNEJ I TECHNICZNEJ

Rozwój transgranicznej współpracy w ramach Euroregionu Pomerania jest możliwy tylko i wyłącznie na podstawie wspólnych i instytucjonalnych form działania wszystkich regionów. Podstawy prawne umożliwiają, co prawda, tworzenie różnych inicjatyw, lecz niezwykle ważnym czynnikiem wpływającym na kształt podejmowanej współpracy jest jej sama jakość. Nie można bowiem mówić o rozwoju euroregionu jako całości bez porozumienia i realizacji wspólnych interesów takich, jak rozwój gospodarczy, inwestycja w kapitał ludzki, ochrona środowiska, tworzenie nowych miejsc pracy, czy też rozbudowa infrastruktury.

Jednakże współpraca w euroregionie powinna obejmować nie tylko wyżej wymienione sfery. Czynnikiem determinującym rozwój całego obszaru jest również transnarodowa kooperacja realizowana poprzez „wspólne starania idące w kierunku tworzenia infrastruktury społecznej i kulturalnej, usług społecznych i oferty kulturalnej, wsparcia transnarodowych kontaktów w ramach programów kulturalnych, wymiany zespołów, wymiany młodzieży, współpracy stowarzyszeń, związków i organizacji”³². Wynika to ze strategii Dalszego rozwoju transnarodowej koordynacji i współpracy regionalnej w obszarze społecznym, kulturalnym i technicznym.

Przykładem podejmowanych działań w sferze społeczno-kulturowej jest utworzenie Organizacji Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży, której głównym zadaniem „jest wspieranie wszelkimi sposobami wzajemnego poznania i zrozumienia oraz ścisłej współpracy młodzieży Polski i Niemiec”³³ poprzez organizację spotkań i wymiany młodzieży. Podstawą działalności organizacji jest Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy³⁴ oraz Umowa między Rządem Rzeczpospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o polsko-niemieckiej współpracy młodzieży.

Kolejnym aspektem w ramach realizowanej strategii jest podejmowanie wspólnych działań, zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych takich, jak dostęp do służby zdrowia oraz walka z uzależnieniami. Istotne jest umożliwienie mieszkańcom małych miejscowości i terenów wiejskich dostępu do placówek zdrowotnych oraz stworzenie międzyregionalnych sieci zapobiegania uzależnieniom³⁵.

PODSUMOWANIE

Współpraca regionalna w ramach Euroregionu Pomerania w istotny sposób zależy od wspólnych inicjatyw oraz działań podejmowanych w celu intensyfikacji transgranicznych zależności. Głównym założeniem struktur euroregionalnych jest trwały i zrównoważony rozwój gospodarczy, poprawa stosunków sąsiedzkich oraz budowa fundamentów dla przyszłej wspól-

³² *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju ...*, s. 175.

³³ *Umowa między Rządem Rzeczpospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o polsko-niemieckiej współpracy młodzieży*, sporządzona w Bonn dnia 17 czerwca 1991 r., Dz. U. z 1994 r., nr 3, poz. 12, art. 2.

³⁴ *Zob. Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy*, podpisany w Bonn dnia 17 czerwca 1991 r., Dz. U. z 1992 r., nr 14, poz. 56.

³⁵ *Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju ...*, s. 181.

nej i jednolitej Europy. Pełna realizacja założeń zawartych w Transgranicznej koncepcji działań i rozwoju Euroregionu Pomerania na lata 2007-2013 umożliwi nie tylko rozwój stosunków polsko-niemieckich, ale również niwelowanie wszelkich dysproporcji rozwojowych pomiędzy regionem województwa zachodniopomorskiego a powiatami strony niemieckiej. Realizacja wspólnych projektów w wymiarze ochrony środowiska, inwestycji w kapitał ludzki, czy też wsparcia obszarów wiejskich stwarza szanse wzrostu konkurencyjności polskich obszarów granicznych zarówno na rynku lokalnym, jak i europejskim.

Euroregion to także rozwój relacji między społecznościami lokalnymi. Aktywne uczestnictwo obywateli w procesie współpracy transgranicznej jest możliwe tylko i wyłącznie poprzez wzrost świadomości regionalnej i integracyjnej. Efektem podejmowanych działań jest stan, w którym skutki współpracy europejskiej w pierwszej kolejności odczuwane są w skali mikro. Bezpośredni kontakt z przedstawicielami innych narodowości oraz wspólne działania na rzecz regionu sprawiają, iż integracja europejska jest o wiele bardziej odczuwalna.

Łukasz Wróblewski